

Kutatás címe: Az Európai Unió normatív szerepe
Azonosítószáma: PD124706
Tárgy: projektzárási beszámoló

Kutatásom utolsó, harmadik esztendejében a munkát két fókuszponttal végeztem: egyfelől további hazai és nemzetközi publikációk keretében adtam közlést eredményeimről, másfelől angol nyelvű elektronikus tanulmánykötetben összegeztem a legfontosabb mérőkövetkeket.

Az utolsó évben négy írásom jelent meg, s további két kézirat került lektorálást követően befogadásra, vagyis összesen hat tanulmánnyal gyarapodott a projekt keretében készült közlések száma. E hat tanulmány közül kettő angol nyelven, nemzetközi folyóiratban jelent meg, egy magyar folyóiratban, egy tanulmánykötetben, a két közlésre elfogadott írás pedig hazai folyóiratokban lesz olvasható.

A „*The 'Expertisation' of European Studies. A critical perspective on discursive institutionalism*” c. írásomban, amely a Q1-es besorolású *Eastern Journal of European Studies*-ban került közlésre, azt vizsgálom, hogy az Európa-tanulmányok terén miként jutnak döntő szerephez a megoldási alternatívákat kereső, válaszokat kutató szakértői értelmezések, miközben egyre inkább elhanyagolódnak a problémákat feltárni-beazonosítani szándékozó, s ezzel kérdéseket nyitva hagyó intellektuális megközelítések. Ezen, diszciplínára nehezedő válaszkeresési nyomás ugyanis ellehetetleníti, hogy a fennálló politikai és társadalmi konstellációkat, folyamatokat és dinamikákat új összefüggésben, másféle kritikai lencsén keresztül lehessen látni. Hiába tapasztalható – más társadalomtudományi trendekhez hasonlóan – az Európa-tanulmányok terén is elmozdulás a strukturalista értelmezésektől a konstruktivista elméletalkotások felé, e megoldásorientált szakértői beállítódás nem hagyhat megválaszolatlanul problémákat, nem maradhatnak kétségek, többértelműségek, tisztázatlanságok. E trend következtében nemcsak az Európa-tanulmányok koncepcióevolúciója szenved el önkorlátozásokat, de maga az erőltetett tudományos válaszadás is megalapozatlanná válhat.

„*Europe in the late modern social acceleration. The 'spokespeople' of European Studies*” c. írásomban, amely a Q3-as besorolású *Modelling the New Europe*-ban jelent meg, ugyanezt a kérdést vizsgálom egyfelől társadalomelméleti keretben, másfelől az Európa-tanulmányok szóvivőinek (vagyis a téma tágan értelmezhető művelőinek) szerepeit középpontba állítva. A tanulmány preskriptív hangsúllyal állapítja meg, hogy milyen intézményi jellegű normatív célokat és elveket kell követnie az Európai Uniónak a késő modernitás tendenciáival jellemezhető korunkban, s e célok és elvek jegyében, milyen normatív szerep hárul a szóvivőkre. A tanulmányban közölt érvelés előtérbe hívja az esszéműfajt mint problémaazonosítási módozatot, amelynek különös jelentősége lehet az intézményi struktúrák és egyéni identitások folyamatos de- és rekonstrukcióját követelő késő modern társadalmi dinamikák közepette.

„*Az Európával való azonosulás értékalapozottsága*” c. tanulmányom a *Politikatudományi Szemlé*ben került leközlésre. Az írás törekvése az Európáról mint célra irányuló politikai projektről szóló, politikai-közéleti diskurzusokat és ideaalkotásokat befolyásoló elméleti okfejtések csoportosítása, érvelésük háttérében alapvető gondolkodásmódbeli különbségek azonosítása, utóbbiak ontológiai szintű értékekre történő visszavezetése, illetve mindezen összefüggések empirikus vizsgálata abban az értelemben, hogy vajon az eltérő értékeket preferáló, s aszerint eltérően gondolkodó egyének valóban másként azonosulnak-e Európával, illetve saját európaiságukkal. A tanulmány arra kíván rávilágítani,

hogy az Európával való azonosulás szubjektív beállítódás (értékek és gondolkodásmódok) függvénye, amely összefüggés ott lappang az Európáról szóló, szisztematizált tudományos elméletek mondanivalójának hátterében is. Ezeknek ezért elsősorban reprodukív és rekonstrukív hozzájárulásai vannak.

A fenti három tanulmánynak közös eleme a késő modernitás normatív koncepcióira támaszkodó társadalomelméleti keret, annak mondanivalójában-érvelésében Európa mint célhoz kötött politikai projekt, valamint az Európai Unió mint normatívan teoretizált intézményi entitás elhelyezése, illetve az Európa-tanulmányok szövívőnek szerepértelmezései. Avégett, hogy ezen multiteoretikus okfejtések legátfogóbb kerete, maga a társadalomelméleti bázis kellően kidolgozott legyen, az év során további három tanulmány keretében foglalkoztam ezen aspektusokkal, kiemelt fókusz helyezve a bizalom jelenségére, illetve az én és a Másik viszonyrendszereire, amelyekben keresztül könnyebben megérthetővé válnak a késő modern társadalmi dinamikák.

Mindennapjaink sajnálatos aktualitását, a koronavírus világjárványát is befoglaltam „Az én és a Másik közötti határmegvonás járványidőszakban. Esszé az embertársakba vetett bizalomról” c. írásomban, amely a hirtelen megváltozó életvilág, valamint az arra reagálni kénytelen intézményi közeg, társadalmi közösség, illetve individuális én bizonytalanságban bizonyosságot kereső állapotait vázolja fel. A dolgozat a Replika kiadó gondozásában megjelent *Koronavírus idején* (szerk.: Fokasz, N.; Kiss, Zs.; Vajda, J.) c. tanulmánykötetben látott napvilágot.

Hasonló esszéformában írtam elméleti megalapozottságú okfejtést a Kelet-Közép-Európára, illetve azon belül hazánkra is kiemelten jellemző informalitás jelenségéről, amely mind a célhoz kötött Európa-projekt, mind annak normatív intézményi fundamentumaival ellentétes társadalmi folyamat. *Informalitás: egymás eszközesítésének kultúrája. Esszé a bizalom és a társas kapcsolatok összefüggésének dinamikáiról* c. írásomban, amely a *Metszetek* folyóirat 2020/4-es számában fog napvilágot látni (közlésre már befogadva), olyan, előremutatónak szánt kutatási programkísérletet igyekszem adni, melynek segítségével az informalitást, egész pontosan annak a társadalmi egyenlőtlenségeket létrehozó és tartósító, mindenképpen káros formáját, alaposabban megérthetjük, illetve vizsgálhatóvá-megragadhatóvá tehetjük.

Végezetül szerzőtárssal, Ita Mariann-nal közösen jegyzett *Bizalom: emberség és tágasság* c. írásunkban a késő modernitás korában rendkívül fontos jelenség, a bizalom elméleti megközelítésének kritikai felülvizsgálatát adjuk. A tanulmány a *Tudásmenedzsment* 2020-as évfolyamszámában kerül majd közlésre – befogadása már megtörtént.

E hat tanulmánnyal együtt, összesen 9 önálló folyóiratcikk és egy, kötetben megjelent írás ad betekintést a kutatásom során elért eredményeimbe. A cikkek közül 5 db angol nyelven, nemzetközi folyóiratokban jelent meg: 1 db Q1-es, 1 db Q2-es, 2 db pedig Q3-as minősítésű kiadványokban.

Angol nyelvű, egyelőre elektronikus formában elkészült tanulmánykötetem ezen írásokra épül. A már említett 5 db tanulmány mellett, egy korábbi, az Európa-tanulmányok koncepcióevolúcióját tárgyaló írásom átdolgozott verziója vezeti be a tanulmányokat. A két utolsó írás eddig máshol még nem került közlésre (folyóiratcikként való publikálásukat tervezem). Ezek egy-egy elméleti probléma összefüggésében tárgyalják a jellemző magyar politikai és közéleti diskurzus néhány fontos, Magyarország

és az Európai Unió relációját is befolyásoló témáját: Európa és európaiság változó jelentéstartalmát, valamint a nemek közötti egyenlőség-egyenlőtlenség aspektusait. A kötet tartalomjegyzéke:

Zoltán Grünhut: Europe and Europeanness in the era of Late Modernity

- The Shifting Concepts of Europeanization
- Europeanization: A Critical Realist, Discursive Institutional Approach
- Reflexive Europe and the Era of Late Modernity
- The Value-based Foundations of Reflexive Europeanness in the era of Late Modernity
- The 'Expertisation' of European Studies
- Europe in the Late Modern Social Acceleration. The 'Spokespeople' of European Studies
- Europe as an Empty Signifier. Interpretations of Europeanness in Hungary
- Womanizing the Other. Gender-based EU-discourses in Hungary

Kutatásom utóéletét – minden bizonnyal – három tényező fogja sarkallni: 1) az elektronikus kötet két utolsó írásának folyóiratcikként való mielőbbi közreadása; 2) a teljes tanulmánykötet megjelentetése lehetőség szerint külföldi kiadónál; 3) új, most induló *Magyar fiatalok percepciói Európáról és európaiságról* c. NKFIH által támogatott FK projektem.